

BIJLAGE: RESULTATEN 1^e FASE GROEN GROEIT MEE

DEELACTIE 1: Het Verhaal

Het verhaal is bedoeld om helder te maken waarom Groen Groeit Mee nodig is. Dit verhaal wordt daarom opgebouwd vanuit belangrijke bestaande visiedocumenten, vanuit provincie en de betrokken regio's. Zo vormt dit verhaal de kapstok voor de andere resultaten die Groen Groeit Mee wil opleveren en voor de lobby.

Bijgevoegd is een *pamflet* Groen Groeit Mee, zoals dit is gemaakt in samenwerking met de Vereniging Deltametropool. In dit pamflet is ook een illustratie opgenomen (te bekijken met een rood-groene bril), waarop de veelheid aan groene programma's is verbeeld.

Daarnaast wordt gewerkt aan de kernboodschap, van waaruit medio 2021 een gezamenlijke website zal worden gebouwd.

DEELACTIE 2: Samenvatting Opgaven in beeld

Om ruimtelijk te kunnen programmeren, is een helder overzicht nodig van mogelijke projecten en opgaven. Daarom zijn de groene opgaven tot 2040 op een rij gezet en zoveel mogelijk gekwantificeerd in oppervlakten en kosten. Dit leidt tot een overzicht van opgaven en projecten op provinciale en regionale schaal en een financiële vertaling van de opgaven in investerings- en beheerkosten.

Aanpak

De opgaven zijn geïnventariseerd vanuit bestaande plannen en ambities. Groene opgaven zijn bewust breed gedefinieerd, vanuit de vijf groene waarden zoals deze ook in het plan van aanpak zijn benoemd (toegankelijk groen, duurzame landbouw, veerkrachtige natuur, beleefbaar landschap en zichtbaar water). Bij het in beeld brengen van de groene opgaven is zoveel als mogelijk aangesloten op de inventarisatie die in 2020 door de U16 is uitgevoerd.

Na deze inventarisatie is in februari 2021 in een vijftal werkateliers met de regionale partners (ruim 80 deelnemers) gewerkt aan het controleren en verrijken van al deze data. De opgaven zijn zoveel als mogelijk gekwantificeerd (in hectare of kilometers). Dat maakte het mogelijk om met kengetallen ook een beeld te krijgen van de benodigde financiën. Deze inventarisatie geeft een indicatie van de omvang van de groene opgaven.

Kwantificering

Samen met alle partners zijn de opgaven en ambities in beeld gebracht (zie ook rapport Opgaven in beeld). Deze inventarisatie levert een zeer uitgebreid overzicht van de groene opgaven die we met elkaar zien in de provincie Utrecht. De geïnventariseerde opgaven en ambities tellen op basis van deze schatting op tot 10.000 hectare nieuwe gebieden voor natuur, landschap, water en recreatie en recreatief medegebruik, plus indicatief 4.000 hectare voor (circa 10.000 km) levendige boerensloten. Deze ruimtevraag kan deels worden gecombineerd met andere functies, daarvoor zijn in het onderzoek ook aanbevelingen gedaan voor gedaan, die nog nader zullen worden uitgewerkt (zie hierna). Alle opgaven bij elkaar geven een indicatief beeld van wat er nodig is om tot 2040 de stedelijke ontwikkeling in de provincie op te vangen qua natuur, landschap, water en recreatie. Het huidig recreatietekort is daarin meegenomen.

Benadrukt moet worden dat deze ruimtevraag en investeringen het totaal zijn van alle in beeld gebrachte opgaven en ambities, van overheden (rijk, provincie, gemeenten en waterschappen), groene organisaties én private partners. Het geeft een indicatie van de totale ruimtelijke en financiële omvang van alle groene opgaven zoals deze in het rapport zijn onderscheiden. De aanbevelingen uit dit onderzoek zullen we betrekken bij de volgende fase.

De totale investering voor deze gehele opgave voor "Groen Groeit Mee" in de komende 20 jaar wordt geraamd op circa €1,2 miljard. Voor de periode van 19 jaar, is dat 64 miljoen euro per jaar. Dit kan overkomen als een hoog bedrag, maar de baten van de 'blauwgroene' investeringen in termen van gezondheid, leefkwaliteit, vestigingsklimaat, biodiversiteit en klimaatbestendigheid zijn omvangrijk. De ruimtevraag en de investering is een totaalbedrag, waaraan publieke en private partners bijdragen. Het is dus de som van alle opgaven en ambities in onze provincie.

De benodigde investeringen in zwemwater (water voor verkoeling) en klimaat, water en bodem konden nog niet geraamd worden. Hiervoor is meer onderzoek of regionale of lokale planvorming nodig. Daarnaast is er een aantal (financieel) grote onderdelen in het pakket. Denk aan realisatie van robuuste verbindingen voor recreatie en natuur, grote infrakunstenwerken en de realisatie van de groene contour en andere natuurgebieden en ecologische verbindingen. Meervoudig ruimtegebruik (en dus aanscherping van de ruimtevraag) biedt mogelijk

kansen voor financiële optimalisaties.

De jaarlijkse beheerkosten ten behoeve van “Groen Groeit Mee” komen op 22 miljoen euro per jaar. Belangrijk aandeel hierin hebben de groenblauwe dooradering van het landbouwgebied en levendige boerensloten. Daarna komt het beheer van de recreatieve verbindingen en recreatiegebieden. Hierbij moet wel rekening gehouden worden met het huidige tekort op beheer van recreatie en natuur.

Veel koppelkansen en mogelijkheden voor meervoudig ruimtegebruik

Meervoudige ruimtegebruik en functiecombinaties zijn cruciaal. Dit maakt dat de ruimtevraag nooit als bruto ruimtevraag mag worden gezien. Het is in die zin een indicatieve opgave. In de inventarisatie houden we al rekening met veelvoorkomende koppelkansen, zoals recreatie en natuur, cultuurhistorie en water en recreatie en water. Opgaven en functiecombinaties met waterberging en andere vormen van klimaatadaptatie zijn mogelijk in combinatie met alle legenda-eenheden, maar konden niet in hectares en kosten uitgewerkt worden.

Aanbevelingen

Op basis van de bevindingen uit deze inventarisatie, zijn de volgende aanbevelingen meegegeven:

1. Leg meer plannen vast, al dan niet met bijbehorende financiering
2. Verklein onzekerheden in de ramingen
3. Gebiedsgerichte programmering en vormgeving
4. Concretiseer koppelkansen
5. Samenwerking over (provincie)grenzen
6. Afstemming met lopende trajecten

Volgende stappen zouden kunnen zijn:

- Door meervoudig ruimtegebruik kan de ruimtevraag worden aangescherpt en zijn financiële optimalisaties mogelijk;
- Per regio de koppelkansen en opgaven kwalitatief iets verder uitwerken. Vergelijkbaar zoals dat met de scheggen is gedaan in de U16. Betrek hierbij ook de planning van de woningbouwlocaties bij;
- Afspraken maken over financieringsarrangementen;
- Programmeren van de meest urgente opgaven, gekoppeld aan de meest actuele bouw- en infraopgaven.

DEELACTIE 3: Samenvatting Financiën

Eén van de grote vragen is de financiering van de groene ambities. Hoewel het maatschappelijk belang van groen breed wordt onderschreven, blijft het vinden van financiële middelen voor investeren in en beheren van groen een grote opgave. Ideeën over de financiering van groene opgaven zijn er volop, maar vele financieringsvormen blijken bij nadere bestudering niet realistisch te zijn.

Aanpak

Daarom is een onderzoek opgesteld om meer inzicht krijgen in de mogelijke financieringsvormen, bronnen en uitvoeringsinstrumentarium om de groene ambities van het programma Groen Groeit Mee te realiseren. Dit onderzoek levert de volgende resultaten op:

1. Een longlist met mogelijke financieringsvormen en instrumenten voor groen
2. Een overzicht van financieringsvormen en instrumenten die *kansrijk* zijn voor de ambities van Groen Groeit Mee
3. Een strategie om deze financieringsvormen in te kunnen zetten: hoe kunnen de kansrijke financieringsvormen effectief gemaakt worden?

Omdat het adviesbureau (Bureau Buiten) heeft gewerkt aan zowel het onderzoek ‘Opgaven in beeld’ als ‘Financiering’, zijn beide onderzoeken op elkaar afgestemd. Zo is een koppeling van financieringsvormen met de groenopgaven gelegd, met een advies over de strategie om van kansrijke financieringsbronnen tot daadwerkelijke financiering te komen. Op deze manier wordt er toegewerkt naar een kansrijke uitvoering van de groenblauwe ambities en het uiteindelijk programmeren van groene opgaven.

Uitkomsten

Uit dit onderzoek blijkt dat bestaande financieringsvormen de groenopgave slechts ten dele dekken. Kansrijke financieringsstrategieën zijn te vinden bij Europese fondsen, door groene opgaven in te brengen in rijkstrajecten (bijvoorbeeld via U Ned), door groene opgaven integraal onderdeel te maken van gebiedsontwikkelingen en door inzet van private middelen.

Het onderzoek maakt duidelijk dat het belangrijk is om veel tijd en aandacht te besteden aan het verwerven van de financiering voor Groen Groeit Mee-opgaven. De provincie is als trekker van Groen Groeit Mee overigens zeker niet de enige partij daarvoor, ook het Rijk, gemeenten, waterschappen, TBO's, FPG, LTO, bedrijven en burgers zijn relevante stakeholders.

Om de Groen Groeit Mee opgaven te realiseren, wordt aanbevolen dat de provincie haar rol, die ze op dit moment heeft in Groen Groeit Mee, voortzet en uitbouwt. Zowel op inhoud als op financiering kan de provincie een coördinerende rol vervullen en de samenwerking faciliteren.

Aanbevelingen

De aanbevelingen voor het vervolg zijn als volgt:

1. Zorg voor het slim organiseren van financiële expertise voor Groen Groeit Mee
2. Zorg voor capaciteit voor subsidievererving en benut EU-middelen uit POP3+/GLB-pijler-2 en LIFE optimaal
3. Zorg voor Groen Groeit Mee-'startkapitaal' dat als cofinanciering kan worden benut
4. Benut publieke grondposities en strategische grondaankopen
5. Benut vereveningsmogelijkheden uit woningbouw en productie van duurzame energie
6. Haak aan op kansen Rijksbeleid
7. Zet rood-voor-groen actiever in en benut betrokkenheid burgers en bedrijven
8. Optimaliseer kosten en werk met groeimodel
9. Werk een regionale CO2-compensatieregeling voor bedrijven uit
10. Voer betaald parkeren bij recreatiegebieden in
11. Werk als Groen Groeit Mee-overheden gebiedsgericht en integraal
12. Leer van goede voorbeelden van elders

In de volgende fase zal worden onderzocht of en hoe deze aanbevelingen kunnen worden opgepakt.

DEELACTIE 4: Governance en resultaten samenwerking

Groen Groeit Mee is een programma waarin Utrechtse overheden samenwerken. De betrokkenheid van de regionale partners is groot. Ze nemen op zowel ambtelijk, als op directeuren- en bestuurlijk niveau actief deel aan Groen Groeit Mee. Voor de partners is het van groot belang dat Groen Groeit Mee verbinding legt met hun regionale (visie)trajecten. Op dit moment zijn de volgende relaties in beeld:

U Ned / Utrecht Nabij

In U Ned wordt een deel van de in Utrecht Nabij gedefinieerde opgave verder uitgewerkt:

- In gebiedsonderzoeken wordt het stedelijk groen in de metropoolpoorten (focusgebieden) onderzocht, de verbindingen tussen stad en ommeland en de relatie met de te versterken grote groengebieden (studiegebieden).
- In het knopenprogramma worden de groene poorten (bereikbaarheid) meegenomen en de verbindingen met de groengebieden en omliggende landschappen van de heuvelrug, rivieren, veenweiden en waterlinie (toegankelijkheid).

Vanuit Groen Groeit Mee wordt (kwantitatieve) input geleverd.

U16

De U16 werkt aan het Ruimtelijk Economisch Programma dat naar verwachting eind 2021 wordt opgeleverd. Dit programma is opgebouwd vanuit vijf pijlers: wonen, werken, mobiliteit, energie en groen & landschap. Voor de laatstgenoemde is in 2019 het Ontwikkelbeeld opgesteld, waar het afgelopen jaar een verdieping op is gemaakt. De gemeenten, provincie en waterschappen hebben hiervoor een uitgewerkte kaart gemaakt van de ambities voor 'Groen en Landschap 2040'. Deze resultaten zijn zoveel mogelijk één op één verwerkt in de inventarisatie van de groenopgaven. In het Integraal Ruimtelijk Perspectief heeft 'Groen groeit mee' nadrukkelijk een plaats gekregen.

In de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 heeft de gemeente Utrecht Groen Groeit Mee vertaald naar een aantal concrete uitgangspunten en wordt een schaalprong Groen op vijf ruimtelijke schaalniveaus uitgewerkt.

Regio Amersfoort

De regio Amersfoort werkt aan het Ontwikkelbeeld 2030 – 2040 Regio Amersfoort en parallel hieraan aan onderzoeken voor natuur, recreatie en landbouw.

Daarnaast is in de Woondeal Amersfoort een link naar Groen Groeit Mee opgenomen.

Foodvalley

De regio Foodvalley werkt aan een Regionale Ruimtelijke Verkenning en in het kader hiervan is een verkenning uitgevoerd naar toekomstig ruimtegebruik voor landbouw.

Daarnaast is ook t.b.v. de Verstedelijkingsstrategie Arnhem – Nijmegen - Regio Foodvalley met een norm voor groen gewerkt. Meerdere regio's werken met groennormen t.b.v. hun visies (75m2 groen nabij woningen, 500m2 groen op grotere afstand).

Relatie Omgevingsvisie en Interim Omgevingsverordening

De Omgevingsvisie bevat de integrale visie op het omgevingsbeleid van de provincie Utrecht. Het omgevingsbeleid in de Omgevingsvisie is opgehangen aan zeven samenhangende beleidsthema's. Het

programma Groen Groeit Mee is essentieel voor het kunnen realiseren van doelen en ambities die in de visie zijn opgenomen.

In de Interim Omgevingsverordening is in artikel 9.13 een koppeling is gelegd tussen Groen Groeit Mee en uitbreiding van woningbouw:

Artikel 9.13 Instructieregel uitbreiding woningbouw onder voorwaarden mogelijk

1. Een bestemmingsplan dat betrekking heeft op locaties binnen **Uitbreiding woningbouw onder voorwaarden mogelijk** kan bestemmingen en regels bevatten voor woningbouw mits is voldaan aan de volgende voorwaarden:
  - a. de woningbouw past in het door gedeputeerde staten vastgestelde programma Wonen en werken of is opgenomen in de bijlage 18 Wonen en werken
  - b. de woningbouw vindt plaats in aansluiting op het stedelijk gebied;
  - c. de woningbouw leidt niet tot extra bodemdaling;
  - d. de woningbouw wordt in samenhang ontwikkeld met lokale en regionale groenontwikkeling waarbij de omvang van de woningbouw in evenwichtige verhouding staat tot de hoeveelheid te ontwikkelen natuur en recreatie; en
  - e. de realisatie van natuur en recreatie en de duurzame instandhouding daarvan is verzekerd, en
  - f. de woningbouw draagt bij aan een goede kwaliteit van de nieuwe kernrandzone.
2. Een motivering van een bestemmingsplan bevat een onderbouwing waaruit blijkt dat aan de genoemde voorwaarden is voldaan. Een beeldkwaliteitsparagraaf maakt onderdeel uit van de onderbouwing.

Het programma Groen Groeit Mee geeft invulling aan lid 1d. Vanuit de inventarisatie van groene opgaven en ambities kan input worden gegeven aan gebiedsontwikkelingen en aan de regionale programmering van wonen.

Omdat de term '*evenwichtige verhouding*' (lid d) niet meetbaar is en daarmee onduidelijkheid oproept, wordt gewerkt aan een handleiding. Daarin zal worden aangegeven hoe hieraan invulling kan worden gegeven.

Groene organisaties

Naast de overheden zijn ook de groene organisaties betrokken. Inmiddels zijn Het Utrechts Landschap, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Natuur- en Milieufederatie Utrecht, Landschap Erfgoed Utrecht, Utrechts Particulier Grondbezit, LTO en de agrarische collectieven aangehaakt op Groen Groeit Mee. Alle partners hebben aangegeven graag betrokken te worden bij Groen Groeit Mee. Een aantal organisaties is daarbij duidelijk over hun belang: Zo hecht het UPG aan de aanleg van nieuw recreatief groen nabij hun terreinen, om zo hun terreinen te ontlasten. En het LTO ziet bedreigingen in de grote ruimtevraag, maar ziet kansen voor agrariërs mits er een verdienmodel is en er planologische ruimte komt.

De organisaties hebben input geleverd of waren aanwezig bij de werkateliers. Daarnaast zijn bilaterale contacten geweest met deze organisaties. In de eerste fase leveren ze vooral input, in de tweede fase (programmering) gaan we bespreken aan welk deel van de groene opgaven zij een bijdrage kunnen leveren. De organisaties zijn ook gevraagd om deel te nemen aan het Groen Groeit Mee Pact.

LOBBY

In het plan van aanpak was de lobby een klein onderdeel van het programma Groen Groeit Mee. Echter, er zijn veel trajecten gaande die een uitstekend podium blijken te zijn voor de gedachte achter Groen Groeit Mee. De ambitie onder Groen Groeit Mee roept veel enthousiasme op. De komende tijd is er een aantal momenten die van grote betekenis kunnen zijn voor de groene opgave. Concreet gaat het om:

- In de *verstedelijkingsstrategieën* willen we aandacht voor de groene opgaven. De woningbouwopgave is dominant, naast energie en infra. Hoe kunnen we de groene opgave kwantitatief maken en deel laten uitmaken van de te maken afspraken?
- Bij het Rijk is een aantal *programma's in wording*, die kunnen bijdragen aan onze doelstelling. We willen invloed uitoefenen op deze programma's door te agenderen, goede voorbeelden voor te dragen en mogelijke investeringsbeslissingen te beïnvloeden.
- Lobbyisten werken momenteel aan input voor het *nieuwe regeerakkoord*, we willen daarop invloed uitoefenen.
- Het denken over de vorming van een *nieuw 'ministerie VROM/BZK' en een Rijksontwikkelbedrijf* krijgt gestalte. Hoe voorkomen we dat dit departement sec stuurt op woningbouwaantallen, maar ook aandacht heeft voor de kwaliteit van de leefomgeving?

Vanuit deze kansen hebben we onderzocht waar en hoe we Groen Groeit Mee in positie kunnen brengen. Daaruit zijn tot nu toe de volgende acties voortgekomen:

1. Utrechts Aanbod / lobby

De Utrechtse regio zoekt nadrukkelijk de samenwerking met het nieuwe kabinet. Met het "[Utrechts Aanbod, voor een groen, gezond en bereikbaar Nederland](#)" laat de regio zien hoe zij samen met het Rijk aan de slag wil en hoe die samenwerking vorm kan krijgen.

Het nieuwe kabinet moet aan de slag met versterking van de natuur, vermindering van stikstofuitstoot en de Bossen- en EU-biodiversiteitsstrategie 2030. Wij sluiten daarbij aan met onze eigen Bossenstrategie, ons Groen Groeit Mee-programma en onze maatregelen tegen de verdroging van de Utrechtse Heuvelrug. In het Utrechts Aanbod wordt gepleit voor een integrale benadering, waarin ook groene opgaven worden meegenomen met de groeiopgaven. Daarnaast wordt een rijksbijdrage gevraagd voor Groen Groeit Mee, vanuit de gedachte dat het Rijk in het verleden een groot deel van de RODS financierde. Die financiering is wegbezuinigd, maar van groot belang voor het realiseren van een groen, gezond en bereikbare provincie.

2. Community of Practice Landschap als Vestigingsplaatsfactor, 15 maart 2021

In een ontmoeting met gedeputeerden vanuit zes provincies, de Rijksadviseur, Vereniging Deltametropool en Staatbosbeheer is gesproken over hoe groene opgaven beter kunnen worden geagendeerd. Ervaringen zijn uitgewisseld en een tweetal acties zijn benoemd:

- Kan (n.a.v. pleidooi van Sylvio Thijssen, directeur Staatsbosbeheer) een vraag worden geformuleerd voor het Rijksvastgoedbedrijf waar het gaat om de inzet van rijksvastgoed bij het realiseren van groene opgaven?
- Hoe kunnen we aansluiten bij de Groene 11 voor het Groeifonds? Dit n.a.v. het pleidooi van de Rijksadviseur)

Via de [Community of Practice](#) Landschap als Vestigingsvoorwaarde worden deze acties opgepakt.

3. Relatie Provincie Gelderland

Groen Groeit Mee is een programma voor het grondgebied van de provincie Utrecht. Steden als Veenendaal en Amersfoort liggen nabij Gelderland, voor recreatief uitlooph gebied wordt hiertoe ook naar het Gelders grondgebied gekeken (en vice versa). De regio's Foodvalley en Amersfoort liggen deels in Gelderland. Daarom is een aantal Gelderse gemeenten ook aangesloten bij de werksessies die in het kader van Groen Groeit Mee zijn georganiseerd, om zo de opgaven inhoudelijk af te stemmen. Daarnaast is er een relatie met het Regionaal Ontwikkelbeeld (Regio Amersfoort) en op de Verstedelijkingsstrategie Arnhem - Nijmegen - Regio Foodvalley. Daarom zijn ambtelijk en bestuurlijk de relaties aangehaald, om te bespreken hoe groene opgaven hierin een plek kunnen krijgen.

4. Bestuurlijk Overleg Leefomgeving Noordwest, 21 april 2021

In het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving heeft gedeputeerde Van Essen aangegeven dat het wenselijk is dat het Rijk financieel wil bijdragen aan het programma "Groen Groeit Mee". Groen is een wezenlijk onderdeel van een gezonde en duurzame verstedelijking. Eerste inzicht is dat de totale investering in de komende 20 jaar wordt geraamd op circa 1,2 miljard euro.

5. Ambtelijke gesprekken met departementen

Afgelopen voorjaar is contact gelegd met de ministeries LNV, IenW, BZK en VWS over hoe Groen Groeit Mee verbonden kan worden aan rijksprogramma's. Met name via het programma UNed zijn meekoppelkansen te vinden, onder meer in de Gebiedsonderzoeken en het Knopenprogramma.

Het Rijk richt zich echter maar beperkt op de groene opgaven. Wel is een aantal programma's in wording, die interessant kunnen zijn. De middelen zijn echter nu beperkt.

De meest kansrijke strategie is het meekoppelen van de groene opgaven in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (zie hiervoor) en de lobby op het nieuwe regeerakkoord via het Utrechts Aanbod.

6. Groen Groeit Mee Pact

In het bestuurlijk overleg Groen Groeit Mee is de wens uitgesproken om een duidelijk perspectief te bieden, in de vorm van een bestuurlijk akkoord. Dit krijgt vorm in een Groen Groeit Mee Pact. Het pact is enerzijds een intentieverklaring, waarin de ambities worden vastgelegd. Daarnaast wordt per partners de rol en inzet benoemd, zodat iedereen vanuit eigen rol kan bijdragen aan Groen Groeit Mee.

Ook zal in het pact worden beschreven welke vervolgtacties de partners gaan oppakken. Daarbij vormen de aanbevelingen uit de beide rapportages (Opgaven in beeld en Financiering) het vertrekpunt. Daarnaast wordt de relatie met het Utrechts Aanbod gelegd. Voornemen is om in het najaar van 2021 dit pact op te stellen. Dit pact helpt daarmee ook om de governance verder vorm te geven.